

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มต่อการบริหารงานของกลุ่มเกษตรกรทำสวนยางพาราท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามลำดับดังนี้

1. แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็น
2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานและจัดการ
3. ข้อมูลเกี่ยวข้องกับสวนยางพาราและกลุ่มเกษตรกรทำสวนยางพาราท่าตะเียบ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็น

วัตรฐ อาจหาญ (2542, หน้า 8) ความคิดเห็น เป็นการแสดงออกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีผลมาจากความเชื่อ ความคิดและทัศนคติ ซึ่งต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และพฤติกรรมระหว่างบุคคล เป็นเครื่องช่วยในการพิจารณาก่อนที่จะตัดสินใจแสดงออกมากลางความเห็นอาจจะเป็นไปในลักษณะเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย ซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าเป็นการถูกต้องหรือไม่ และปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่าง ๆ นั้น ประกอบขึ้นด้วยสิ่งสำคัญ ๆ คือ ความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อม

เสกสรร วัฒนพงษ์ (2542, หน้า 141) สรุปไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกถึงความเชื่อ ทัศนะ การวินิจฉัย การพิจารณาหรือการประเมินผลอย่างมีรูปแบบ โดยได้รับอิทธิพลมาจากทัศนคติและข้อเท็จจริง ความรู้ที่มีอยู่ของผู้แสดงความคิดเห็นต่อเรื่องใด เรื่องหนึ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ การแสดงความคิดเห็นอาจจะแสดงออกโดยการพูดหรือการเขียนก็ได้

พรนิภา ชันนาคี ชุตินา ศิริจันทร์ ฐนันต์ชัย นพแก้ว และบรร บัวขาว (2546, หน้า 142) สรุปได้ว่า ความคิดเห็น เป็นสภาพความรู้สึที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากความรู้ การรับรู้ ประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้รับมา โดยบุคคลนั้นอาจจะแสดงออกมาทางใดทางหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการพูด ลักษณะท่าทาง หรือไม่แสดงออกเลยก็ได้

ณัฐพันธ์ เขจรนันท์ และฉัตยาพร เสมอใจ (2547, หน้า 22) ระบุว่าความคิดเห็น และการรับรู้ที่มีความแตกต่าง เนื่องจากการรับรู้สถานการณ์ระหว่างผู้บริหาร และผู้ได้บังคับบัญชาแตกต่างกัน ประสบการณ์ของแต่ละบุคคลต่างกัน หรือเลือกรับรู้ในสิ่งที่ต้องการเท่านั้น ดังนั้น

ผลลัพธ์ของการรับรู้ก็อาจต่างกันด้วย องค์การต้องพยายามให้พนักงานมีการรับรู้และจัดเตรียมขึ้น ของการรับรู้ คือ อธิบายสิ่งที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ (Objective) ให้พนักงานมีการรับรู้ (Awareness) การยอมรับ (Recognition) ตีความหมาย (Interpretation) และมีการตอบสนอง (Response) ต่อการเปลี่ยนแปลง

อาทิตย์ ภูมิสวัสดิ์ (2548, หน้า 12) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกถึง ความรู้สึกทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมของแต่ละบุคคลที่มีต่อบุคคลสิ่งของ เรื่องราว หรือประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ประสบในสังคม โดยมีภูมิหลังทางสังคม ความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของบุคคล โดยไม่มีเกณฑ์ตายตัว ซึ่งความคิดเห็นนี้ ไม่อาจบอกได้ว่าถูกต้องหรือไม่ อาจได้รับการยอมรับหรือการปฏิเสธจากบุคคลอื่นก็ได้และต้องยอมรับว่าประชาชนทั่วไปนั้น อาจมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน และความคิดเห็นนี้ อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา

ลาวัญญ์ จักรานวัณน์ และเกรียงศักดิ์ จิตเนื่อง (2550, หน้า 9 อ้างถึงใน ลาวัญญ์ จักรานวัณน์, 2540, หน้า 104) กล่าวว่า ความคิดเห็น หมายถึงความเชื่อหรือการลงความเห็นที่ไม่ได้เป็นความรู้สึกอันแท้จริง แต่ในบางครั้ง ความคิดเห็นในบางสิ่งบางอย่างอาจเป็นจริงได้

กฤษณา สิงโตแก้ว (2550, หน้า 27) สรุปความหมายของความคิดเห็นว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกด้านเจตคติ ความเชื่อ การตัดสินใจ ความนึกคิด ความรู้สึกและวิจรรณญาณที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ด้วยการพูด การเขียน ฯลฯ โดยอาศัยความรู้ ประสบการณ์ และ สภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคลเป็นส่วนประกอบในการพิจารณา

กวิสรา สุวรรณบุตร (2550, หน้า 10) กล่าวว่า ความคิดเห็น เป็นการแสดงออกถึง ความรู้สึก ทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมของแต่ละบุคคลที่มีผลต่อบุคคล สิ่งของ เรื่องราว หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ประสบในสังคมโดยมีพื้นฐานมาจากภูมิหลังทางสังคม ความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของบุคคลนั้น ๆ โดยไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว

อาทิตย์ ภูมิสวัสดิ์ (2548, หน้า 12 อ้างถึงใน Remmer, 1954, p. 50) กล่าวว่า ความคิดเห็นมี 2 ประการ คือ

1. ความคิดเห็นเชิงบวก-เชิงลบ (Extreme Opinion) เป็นความคิดเห็น ที่เกิดจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ ซึ่งสามารถทราบทิศทางได้ ทิศทางบวกสุด ได้แก่ ความรักจนหลงทิศทางลบสุด ได้แก่ ความรังเกียจ ความคิดเห็นนี้รุนแรงเปลี่ยนแปลงยาก
2. ความคิดจากความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Contents) การมีความเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งนั้น เช่น ความรู้ความเข้าใจในทางที่ดี ชอบ ยอมรับเห็นด้วย ความรู้ความเข้าใจในทางที่ไม่ดี ได้แก่ ไม่ยอมรับ ไม่เห็นด้วย

กวิสรา สุวรรณบุตร (2550, หน้า 11-12 อ้างถึงใน Oskamp, 1977, pp. 119-133) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงความคิดเห็น มีดังนี้

1. ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย (Genetic and Physiological Factors) เป็นปัจจัยตัวแรกที่ไม่ค่อยจะได้พูดถึงกันมากนัก โดยมีการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านพันธุกรรม จะมีผลต่อความก้าวร้าวของแต่ละบุคคล ซึ่งจะมีผลต่อการศึกษาเจตคติหรือความคิดเห็นของบุคคลนั้น ๆ ได้ ปัจจัยทางร่างกาย เช่น อายุ ความเจ็บป่วย จะมีผลต่อความคิดเห็น และเจตคติของบุคคล เช่น คนที่มีความคิดอนุรักษนิยมมักจะเป็นคนที่มีอายุมาก เป็นต้น
2. ประสบการณ์โดยตรงของบุคคล (Direct Personal Experience) คือ บุคคลได้รับความรู้สึกและความคิดต่าง ๆ จากประสบการณ์โดยตรง เป็นการกระทำหรือพบเห็นสิ่งต่าง ๆ โดยตรง ทำให้เกิด เจตคติ หรือความคิดเห็นจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับ เช่น เด็กทารกที่แม่ได้ป้อนน้ำส้มคั้นให้รับประทานเขาจะมีความรู้สึกชอบ เนื่องจากน้ำส้มมีความหวาน เย็น หอมชื่นใจ ทำให้เขามีความรู้สึกต่อน้ำส้มคั้นที่เขารับประทาน เป็นประสบการณ์ครั้งแรกที่เขาได้รับ
3. อิทธิพลจากครอบครัว (Parental Influence) เป็นปัจจัยที่บุคคล เมื่อเป็นเด็กได้รับอิทธิพลจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่และครอบครัว ทั้งนี้เมื่อตอนเป็นเด็กเล็ก ๆ จะได้รับการอบรม สั่งสอน ทั้งในด้านความคิดการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย การให้รางวัล การลงโทษ ซึ่งเด็กจะได้รับจากครอบครัว และประสบการณ์ที่ตนเองได้รับมา
4. เจตคติและความคิดเห็นของกลุ่ม (Group Determinants of Attitude) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นหรือเจตคติของแต่ละบุคคล เนื่องจากบุคคลจะต้องมีสังคม และอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ดังนั้น ความคิดเห็นเจตคติต่าง ๆ จะได้รับการถ่ายทอด และมีแรงกดดันจากกลุ่ม ซึ่งทำให้เกิดความคล้อยตาม และเป็นไปตามกลุ่มได้
5. สื่อมวลชน (Mass Media) เป็นสื่อต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับสื่อเหล่านี้ไม่ว่า จะเป็นหนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุโทรทัศน์ จะมีผลทำให้บุคคลมีความคิดเห็นมีความรู้สึกต่าง ๆ เป็นไปตามข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความคิดเห็น เป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกทัศนคติ ความเชื่อและค่านิยมของแต่ละบุคคล ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นผลจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ความคิดเห็นของแต่ละบุคคลอาจแตกต่างกัน และอาจจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้

กวิสรา สุวรรณบุตร (2550, หน้า 12 อ้างถึงใน Best, 1977, p. 171) กล่าวว่า การวัดความคิดเห็น โดยทั่ว ๆ ไป จะต้องมียอดประกอบ 3 อย่าง คือ บุคคลที่จะถูกวัด สิ่งเร้า และมีการตอบสนองซึ่งจะออกมาในระดับสูงต่ำ มาก น้อย วิธีวัดความคิดเห็น โดยมากจะใช้ตอบแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ โดยให้ผู้ที่จะตอบคำถาม เลือกตอบแบบสอบถาม และผู้ถูกวัด

จะเลือกตอบความคิดเห็นของตนในเวลานั้น การใช้แบบสอบถามสำหรับวัดความคิดเห็น ใช้การวัดแบบ Likert's Rating Scale โดยเริ่มต้นจากการรวบรวมหรือการเรียบเรียงข้อความ ที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็น จะต้องระบุให้ผู้ตอบตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อความ กำหนดให้ ซึ่งข้อความแต่ละข้อความจะมีความเห็นเพื่อให้เลือกตอบ 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนการให้คะแนนขึ้นอยู่กับข้อความว่า เป็นไปในทาง เดียวกัน (เชิงนิยมนหรือไม่นิยม) เป็นข้อความเชิงบวก (Positive) หรือข้อความเชิงลบ (Negative)

จากแนวคิด และทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็น ดังที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ สรุปได้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึก ทศนคติ ความเชื่อและค่านิยมของแต่ละบุคคล ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นผลจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ความคิดเห็นอาจแตกต่างกัน และ อาจจะ ได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้ ดังนั้น การวัดความคิดเห็นจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนความรู้สึก ของสมาชิกกลุ่ม

การวัดความคิดเห็น

วิเชียร เกตุสิงห์ (2541, หน้า 94-97) กล่าวว่าไว้ว่า การใช้แบบสอบถามวัดระดับความคิดเห็น จะต้องระบุให้ผู้ตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อความที่กำหนดให้ แบบสอบถามประเภทนี้ นิยมสร้างตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งแบ่งน้ำหนักของความคิดเห็น โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนการให้คะแนนนั้น ขึ้นอยู่กับใจความว่าจะเป็นทางปฏิฐาน

वलทก รัชนีตรานนท์ (2545, หน้า 102-117) ได้เขียนในเอกสารประกอบการเรียนการสอน ของคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เรื่องการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวัดว่ามาตรวัด เจตคติหรือทัศนคติหรือความคิดเห็นที่นิยมใช้อย่างแพร่หลายมี 4 วิธี คือ

1. วิธีคิดแบบสเกล วัดความต่างทางศัพท์ (S-D Scale = Semantic Differential Scale)

เป็นวิธีวัดทัศนคติหรือความคิดเห็น โดยอาศัยคุณสมบัติที่มีความหมายตรงกันข้าม เช่น ดี-เลว ชัย- ใจเกียจ เป็นต้น

2. วิธีลิเคิร์ตสเกล (Liket Scale) เป็นวิธีสร้างมาตรวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นที่นิยมกัน

มากที่สุด เพราะเป็นวิธีสร้างมาตรวัดที่ง่าย ประหยัดเวลา ผู้ตอบเวลา ผู้ตอบแบบสามารถแสดง ทัศนคติในทางที่ชอบหรือไม่ชอบ โดยยึดอันดับความชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งอาจมีคำตอบให้เลือก 5 หรือ 4 คำตอบ และให้คะแนน 5 4 3 2 1 หรือ +1 +10 -1 - 2 ตามลำดับ

3. วิธีกัทแมนสเกล (Guttman Scale) เป็นวิธีสร้างมาตรวัดทัศนคติ หรือความคิดเห็นในแนวเดียวกัน และสามารถจัดอันดับทัศนคติสูง-ต่ำ แบบเปรียบเทียบกันและกันได้อย่างต่ำสุดหรือสูงสุด และแสดงถึงการสะสมของข้อความคิดเห็น

4. วิธีเทอร์สโตนสเกล (Thurstone Scale) เป็นวิธีการสร้างมาตรวัดออกเป็นปริมาตรแล้วเปรียบเทียบตำแหน่งความคิด หรือทัศนคติไปในทางเดียว และเชื่อมั่นว่าเป็น Scale ที่มีช่วงห่างกัน

Best (1977 อ้างถึงใน สุขญา คุปติยานุวัฒน์, 2543, หน้า 43) ได้เสนอแนะว่า วิธีที่ง่ายที่สุดที่จะบอกความคิดเห็น ก็คือการแสดงให้เห็นถึงร้อยละของคำตอบในแต่ละข้อคำถาม เพราะจะทำให้เห็นว่าความคิดเห็นจะออกมาในลักษณะใด

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานและการจัดการ

สุภาพรณ ประทุมมา (2548) ให้ความเห็นว่า การจัดการเป็นศิลป์ ในการใช้ทรัพยากรขององค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยปัจจัยในการบริหารองค์กรมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. คนหรือบุคคล (Man) เป็นปัจจัยที่สำคัญของการบริหารหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ จำเป็นต้องประกอบด้วยบุคคลที่มีคุณภาพและมีความรับผิดชอบต่อองค์กรหรือหน่วยงานนั้น ๆ
2. เงิน (Money) หน่วยงานจำเป็นต้องมีงบประมาณเพื่อการบริหารงานให้บรรลุเป้าหมาย
3. ทรัพยากรหรือวัตถุ (Material) การบริหารจำเป็นต้องมีวัสดุอุปกรณ์ หรือทรัพยากรเป็นปัจจัยพื้นฐานในการบริหารงาน

4. การจัดการ (Management) การบริหารจำเป็นต้องมีการทำงานเป็นระบบ มีการจัดการที่ดีแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบ การควบคุม ตรวจสอบรายงานเป็นไปอย่างมีระบบตามขั้นตอน มีระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติที่แน่ชัด

จึงกล่าวได้ว่า การบริหาร หมายถึง การร่วมมือกันดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งภายในองค์กรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้และในการที่จะทำให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้นั้นจะต้องอาศัยกระบวนการจัดการ ซึ่งประกอบด้วยการวางแผน การจัดการองค์กร การจัดการกำลังคน การสั่งการ และการควบคุม

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดวิธีทางที่จะปฏิบัติไว้เป็นการล่วงหน้าซึ่งจะทำให้เป็นผลสำเร็จตามต้องการ การวางแผนประกอบด้วย กระบวนการนึกคิดที่สมบูรณ์และเป็นสาระที่ถูกต้อง พัฒนากลยุทธ์ จัดทำแผนงาน จัดสรรการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ กำหนดวิธีปฏิบัติและแนวนโยบายที่ดีที่สุดสำหรับองค์กรของตน ภายหลังจากการที่ได้มีการวิเคราะห์และคาดการณ์สภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างระมัดระวังและรอบคอบที่สุด

2. การจัดการองค์กร (Organization) หมายถึง ภาระในการกำหนด จัดเตรียม ความสัมพันธ์ของกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การจัดการกำลังคน (Staffing) หมายถึง การคัดเลือก บรรจุคนเข้าทำงาน และธำรง รักษาให้คนมีประสิทธิภาพอยู่ในองค์กร

4. การสั่งการ (Directing) หมายถึง ความพยายามที่จะทำให้การกระทำต่าง ๆ ของทุกฝ่าย ในองค์กรเป็นไปในทางที่จะส่งเสริมให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

5. การควบคุม (Controlling) หมายถึง การบังคับหรือกำกับให้การทำงานต่าง ๆ เป็นไปตามแผน

การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการทำให้สิ่งต่าง ๆ ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จ กล่าวคือ ผู้บริหาร ไม่ใช่ผู้ปฏิบัติ แต่เป็นผู้ใช้ศิลปะ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานจนสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกแล้ว

การบริหาร คือ กระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหาร คือ การทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่ร่วมปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

1. ทางโครงสร้าง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา ตามลำดับขั้นตอนของสายการบังคับบัญชา

2. ทางหน้าที่ เป็นขั้นตอนของหน่วยงานที่ระบุหน้าที่ บทบาท ความรับผิดชอบและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้สำเร็จเป้าหมาย

3. ทางปฏิบัติ เป็นกระบวนการที่บุคคลและบุคคลต้องการร่วมทำปฏิกริยาซึ่งกันและกัน ลักษณะเด่นที่เป็นสากลของการบริหาร คือ

1. การบริหารต้องมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย
2. ต้องอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นองค์ประกอบสำคัญ
3. ต้องใช้ทรัพยากรบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน
4. ต้องมีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการทางสังคม
5. ต้องเป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างกลุ่มบุคคล 2 คนขึ้นไป
6. ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจเพื่อให้ภารกิจบรรลุวัตถุประสงค์
7. เป็นการร่วมมือดำเนินการอย่างมีเหตุผล
8. มีลักษณะเป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

9. การบริหารไม่ตัวตน แต่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์

ทรัพยากรในการบริหารจัดการ ทรัพยากรหรือปัจจัยที่นักบริหารต้องให้ความสนใจ เพื่อให้การดำเนินการตามวัตถุประสงค์ขององค์การประสบความสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้ คือ

คน (Man) คือทรัพยากรบุคคลที่เป็นหัวใจขององค์การ ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จในการจัดการ

วัสดุ (Materials) คือวัตถุดิบซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญ ไม่แพ้ปัจจัยอื่น จำเป็นต้องมีคุณภาพ และมีต้นทุนที่ต่ำ เพราะมีผลกระทบต่อต้นทุนการผลิต

เครื่องจักร (Machine) เครื่องจักรอุปกรณ์ ที่มีศักยภาพที่ดีจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการผลิตเช่นกัน

วิธีการบริหารหรือวิธีการปฏิบัติ (Management Method) การจัดการหรือการบริหาร ในองค์กรธุรกิจประกอบด้วยระบบการผลิตหรือระบบการใช้บริหารต่าง ๆ หากมีระบบที่ชัดเจน ตลอดจนมีระเบียบขั้นตอนวิธีการต่าง ๆ ในการทำงาน ย่อมส่งผลให้องค์การประสบความสำเร็จได้ดี

สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง การร่วมมือกันดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งภายในองค์กร เพื่อให้วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยการใช้ทรัพยากรขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงานในให้องค์กรบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นั้น กระบวนการจัดการ (Management) ที่ดีจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการวางแผน (Planning) การจัดการองค์กร (Organization) การจัดการกำลังคน (Staffing) การสั่งการ (Directing) ตลอดจนการควบคุม (Controlling) เพื่อนำไปสู่การใช้ทรัพยากรขององค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุด อันได้แก่ คน (Man) เงินทุน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และทรัพยากรอื่น ๆ ที่สามารถทำให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มหรือองค์กร

การศึกษาพัฒนาการของกลุ่ม มีความจำเป็นต้องศึกษาควบคู่ไปกับกระบวนการบริหารจัดการเพราะองค์กรที่มีความเข้มแข็งหรือดำรงอยู่ได้ จะต้องมีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา มีการปรับเปลี่ยน ยืดหยุ่นการทำงานได้ และเมื่อกลุ่มมีการดำเนินกิจกรรมมาในระยะเวลาหนึ่ง กลุ่มจะมีการขยายกิจกรรม ตลอดจนการเพิ่มวัตถุประสงค์ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การบริหารที่ดีจะสามารถนำกลุ่มให้ประสบความสำเร็จ และนำไปสู่เป้าหมายที่องค์กรได้วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จะต้องอาศัยองค์ประกอบของกลุ่มร่วมด้วย โดยเฉพาะความสามัคคี และการมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในกลุ่ม

ข้อมูลเกี่ยวข้องกับสวนยางพาราและกลุ่มเกษตรกรทำสวนยางพาราท่าตะเกียบ

พระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2555 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2555)

1. ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง พ.ศ. 2503

พระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2505 พระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2530 พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสวนยาง พ.ศ. 2504 พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสวนยาง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2508 ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 114 ลงวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2515 และพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสวนยาง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 (ร่างมาตรา 3)

2. หมวด 1 การจัดตั้งทุน รายได้ และเงินสำรอง

2.1 กำหนดให้จัดตั้งการยางขึ้นเรียกว่า “การยางแห่งประเทศไทย” เรียกโดยย่อว่า “กยท.” และกำหนดให้ กยท. เป็นนิติบุคคล (ร่างมาตรา 6-ร่างมาตรา 7)

2.2 กำหนดวัตถุประสงค์ ของ กยท. เช่น เป็นองค์กรกลางรับผิดชอบดูแลการบริหารจัดการยางพาราของประเทศทั้งระบบอย่างครบวงจร บริหารจัดการเกี่ยวกับการเงินกองทุนพัฒนายางพารา ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางพารา เป็นต้น (ร่างมาตรา 8-ร่างมาตรา 10)

2.3 กำหนดที่มาของทุนของ กยท. และรายได้ของ กยท. รวมทั้งกำหนดให้รายได้ที่ กยท. ได้รับจากการดำเนินงานให้ตกเป็นของ กยท. สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ และรายได้ที่ได้รับในปีหนึ่ง ๆ เมื่อได้หักค่าใช้จ่ายและภาระต่าง ๆ แล้วเหลือเท่าใดให้นำส่งเป็นรายได้ของรัฐ และถ้ารายได้มีจำนวนไม่พอสำหรับค่าใช้จ่ายและค่าภาระต่าง ๆ นอกจากเงินสำรอง และเงินโบนัสหรือเงินรางวัล และ กยท. ไม่สามารถหาเงินจากทางอื่น รัฐพึงจ่ายเงินให้แก่ กยท. เท่าจำนวนที่ขาด (ร่างมาตรา 11-ร่างมาตรา 13)

3. หมวด 2 คณะกรรมการและผู้ว่าการ

กำหนดให้มี “คณะกรรมการการยางแห่งประเทศไทย” ประกอบด้วย ประธานกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทน กษ. ผู้แทนสำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และผู้แทนสำนักงานประมาณ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนห้าคน และผู้ว่าการเป็นกรรมการและเลขานุการ กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม วาระการดำรงตำแหน่งของประธานกรรมการและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระคราวละสามปี และกำหนดให้ผู้ว่าการมีวาระในตำแหน่งคราวละไม่เกินสี่ปี กำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ เช่น วางนโยบายและควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการของ กยท. แต่งตั้งและกำหนด

อัตราเงินเดือนของผู้ว่าการ โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี เป็นต้น (ร่างมาตรา 17-ถึงร่างมาตรา 35)

4. หมวด 3 การส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรชาวสวนยางและผู้ประกอบกิจการยาง กำหนดให้เกษตรกรชาวสวนยางซึ่งประสงค์จะขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกแทนตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ยื่นคำขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนต่อ กยท. ตามแบบและวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด และในกรณีที่ผู้ขอรับการส่งเสริมให้มีการปลูกแทนเป็นผู้ทำสวนยางในที่ดินที่ตนเช่าหรืออาศัยบุคคลอื่น ผู้ขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนต้องแสดงต่อ กยท. ว่าผู้ให้เช่าหรือผู้ให้อาศัยได้ให้ความยินยอมในการที่ดินขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด เป็นต้น (ร่างมาตรา 36-ร่างมาตรา 42)

5. หมวด 4 กองทุนพัฒนายางพารา

5.1 กำหนดให้จัดตั้งกองทุนขึ้นใน กยท. เรียกว่า “กองทุนพัฒนายางพารา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนายางพารา (ร่างมาตรา 43-ร่างมาตรา 46)

5.2 กำหนดให้บุคคลซึ่งส่งยางพารานอกนอกราชอาณาจักร ต้องเสียค่าธรรมเนียมให้ กยท. และให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการส่งออกไปนอก และการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า และในกรณีที่มีความจำเป็นรัฐมนตรีจะประกาศกำหนดให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมให้แก่บุคคลดังกล่าวก็ได้ (ร่างมาตรา 47-ร่างมาตรา 48)

6. บทเฉพาะกาล

6.1 กำหนดให้โอนบรรดากิจการ เงิน ทรัพย์สิน สิทธิ หนี้สิน ภาระผูกพันและงบประมาณของกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางตามพระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง พ.ศ. 2503 และขององค์การสวนยางตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสวนยาง พ.ศ. 2504 ไปเป็นของ กยท. (ร่างมาตรา 67-ร่างมาตรา 68)

6.2 กำหนดให้พนักงานและลูกจ้างของกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางตามพระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง พ.ศ. 2503 และพนักงานและลูกจ้างขององค์การสวนยางตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสวนยาง พ.ศ. 2504 เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของ กยท. (ร่างมาตรา 69)

6.3 กำหนดให้โอนบรรดากิจการ เงิน ทรัพย์สิน สิทธิ หนี้สิน ภาระผูกพัน และงบประมาณของกรมวิชาการเกษตร เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับราชการของสถาบันวิจัยยาง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกิจการยางอื่น ๆ ไปเป็นของ กยท. (ร่างมาตรา 70)

6.4 กำหนดให้ในวาระเริ่มแรก ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่ผู้ว่าการเป็น การชั่วคราวจนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ว่าการตามพระราชบัญญัตินี้ และกำหนดให้คณะกรรมการ ประกอบด้วยกรรมการตามมาตรา 17 (2) โดยให้ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้ ไปพลางก่อนจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา 17 (1) และ (3) (ร่างมาตรา 74-ร่างมาตรา 75)

บทบาททางพาราในการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศไทย

ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อกำหนดราคา

รายงานการสัมภาษณ์ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (มติชน, 2545) เป็นที่สังเกตได้อย่างชัดเจนว่าราคายางพาราภายในประเทศมีการปรับตัวตามราคาตลาดโลก แผนพัฒนาฯ ครบวงจร ปี 2545-2549 โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้มีมาตรการความร่วมมือ ระหว่างประเทศที่จะจัดตั้งสภาความร่วมมือด้านยางพาราระหว่างประเทศไทย อินโดนีเซีย และ มาเลเซีย (International Tripartite Rubber Council: ITRC) และองค์กรความร่วมมือด้านยางพารา แห่งชาติ (National Tripartite Rubber Corporation: NTRC) เพื่อดำเนินกลยุทธ์ควบคุมราคาส่งออก ยางด้วยการจำกัดปริมาณส่งออกยางของแต่ละประเทศ เนื่องจากประเทศทั้ง เป็นผู้ส่งออกยาง รายใหญ่ที่สุดของโลก และในปี 2545 จึงได้จัดตั้งบริษัท ร่วมทุนยางพาราระหว่างประเทศ จำกัด (International Rubber Consortium Limited: IRCO) ซึ่งมีสำนักงานใหญ่ ตั้งอยู่ในประเทศไทย ณ สถาบันวิจัยยาง กรุงเทพมหานคร

ทั้งนี้ ในปี 2545 สภาความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งสาม ได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมายลด การผลิตยางพาราลง 4% และควบคุม 10% ของปริมาณการส่งออก แต่ในปี 2546 เมื่อราคายางใน ตลาดโลกขยับตัวสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว

ยางพาราพัฒนาเศรษฐกิจไทย

สมาคมยางพารา (2554) ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทย มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรชาวสวนยางกว่า 6 ล้านคน โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 เป็นต้นมาไทยเป็นผู้ผลิตและส่งออกยางพาราอันดับหนึ่งของโลก และปัจจุบันไทยส่งออกยางพารา ไม่ต่ำกว่าปีละ 2 แสนล้านบาท การบริหารงานยางพาราของภาครัฐดำเนินการโดยหน่วยงานหลัก จากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น สถาบันวิจัยยาง มีหน้าที่ในการค้นคว้าวิจัยและพัฒนา ด้านการผลิต เศรษฐกิจและการตลาด อุตสาหกรรมแปรรูปยางและผลิตภัณฑ์ยาง และการถ่ายทอด เทคโนโลยีที่เป็นผลงานวิจัยให้สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง สำนักงานกองทุน สงเคราะห์การทำสวนยาง มีหน้าที่ให้การสงเคราะห์ปลูกแทนสวนยางเก่าด้วยยางพันธุ์ดีในพื้นที่ ปลูกยางเก่าและการปลูกยางในพื้นที่ใหม่ และการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เป็นผลงานวิจัยสู่เกษตรกร

ชาวสวนยาง รวมทั้งการเก็บค่าธรรมเนียมการส่งออกยาง (Cess) องค์การสวนยาง มีหน้าที่พัฒนาธุรกิจเกี่ยวกับการผลิต การแปรรูป และการจำหน่ายยางพารา รวมทั้งสร้างเครือข่ายถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านยางครบวงจร นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ที่เกี่ยวข้องอีกหลายหน่วยงาน อาทิเช่น กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรม สถาบันการศึกษา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ศูนย์เทคโนโลยีและวัสดุแห่งชาติ สมาคมยางพาราไทย สมาคมน้ำยางข้นไทย สมาคมผู้ผลิตถุงมือยางไทย กลุ่มอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยาง สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นต้น

จะเห็นได้ชัดเจนว่าการพัฒนางานยางพาราของประเทศไทย ดำเนินงานโดยหลายหน่วยงาน มีขอบข่ายที่ซ้ำซ้อนกัน และการดำเนินงานส่วนใหญ่ขาดการประสานงาน ดังนั้นการปฏิรูประบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับยางพารา ตลอดถึงการวิจัยพัฒนา การรักษาเสถียรภาพราคายาง การดำเนินธุรกิจและการจัดสรรประโยชน์อย่างเป็นธรรมและยั่งยืนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางและผู้ประกอบกิจการยางให้มีความมั่นคงในอาชีพจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ภาครัฐจึงเห็นควรให้จัดตั้งการยางแห่งประเทศไทยเพื่อรับผิดชอบดูแลการบริหารจัดการเกี่ยวกับยางพาราของประเทศไทยทั้งระบบอย่างครบวงจร มีเอกภาพสามารถดำเนินการไปได้อย่างเป็นอิสระ คล่องตัว และใช้ยางพาราและผลิตผลจากยางพาราให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งปัจจุบันเป็นเรื่องน่ายินดีที่การจัดตั้งการยางแห่งประเทศไทยมีความคืบหน้าอย่างมาก

สถานการณ์ยางพาราปี 2554 คาดว่ามีแนวโน้มดีขึ้นตามการฟื้นตัวของภาวะเศรษฐกิจโลก จากข้อมูลของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) คาดว่าปี 2554 อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของโลก (GDP) 4.3% โดยประเทศจีนเติบโตสูงสุดที่ 9.9% อินเดีย 8.4% อินโดนีเซีย 6.2% และไทย 5.5% การเติบโตทางเศรษฐกิจส่งผลดีต่ออุตสาหกรรมรถยนต์และความต้องการยางธรรมชาติเพิ่มขึ้น กอปรกับสภาพอากาศที่แปรปรวนอย่างรุนแรง ทั้งภาวะน้ำท่วมและภัยแล้ง ส่งผลกระทบต่อปริมาณการผลิตของประเทศผู้ผลิตยางสำคัญ และเป็นปัจจัยกระตุ้นให้ประเทศผู้ซื้อยางมีความต้องการยางเพิ่มขึ้น เนื่องจากคาดการณ์ว่าราคายางจะปรับตัวสูงขึ้น จากข้อมูลองค์กรยางระหว่างประเทศ (IRSG) คาดว่าปี 2554 ผลผลิตยางธรรมชาติโลกเพิ่มขึ้นที่ปริมาณ 10.99 ล้านตัน โดยไทยยังคงผลิตยางธรรมชาติได้เป็นอันดับ 1 คือ 3.44 ล้านตัน รองลงมาคืออินโดนีเซีย 2.89 ล้านตัน มาเลเซีย 1.11 ล้านตันและอินเดีย 916,000 ตัน ประเทศผู้ผลิตที่น่าจับตามองคือ เวียดนาม คาดว่าปี 2545 เวียดนามจะผลิตยางได้ 795,000 ตัน ทำให้เวียดนามเป็นประเทศผู้ผลิตยางอันดับ 5 ของโลก ส่วนความต้องการยางพาราในตลาดโลก คาดว่าปี 2554 จะมีปริมาณความต้องการเพิ่มเป็น 10.97 ล้านตัน ความต้องการที่เพิ่มขึ้นจะมาจากตลาดเอเชีย โดยเฉพาะจีน อินเดีย และเกาหลีใต้ รวมทั้ง

ตลาดในอเมริกาใต้ เช่น บราซิล เป็นต้น ปี 2554 คาดว่าจีนมีปริมาณการใช้ยางธรรมชาติเป็นอันดับ 1 คือ 3.75 ล้านตัน รองลงมาคืออินเดีย 1.06 ล้านตัน สหรัฐอเมริกา 879,000 ตัน และญี่ปุ่น 789,000 ตัน

ปัจจัยที่มีต่อความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มเกษตรกรทำสวนยางพารา

ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2538) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ปัจจัย” หมายถึง เหตุอันเป็นทางให้เกิดผล, หนทาง, เช่น การศึกษาเป็นปัจจัย ให้เกิดความรู้ความสามารถ เป็นต้น

FAO (1982; Lee, 1981 อ้างถึงใน นัชชัย ทนุผล และสุนิสา ทนุผล, มปป, หน้า 151) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมพัฒนาโครงการต่าง ๆ นั้น มีอิทธิพลหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปัจจัยทางด้านวิชาการ สังคม สภาพแวดล้อม องค์กร กลุ่มต่าง ๆ การเมือง การปกครอง และลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนเอง นอกจากนั้นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ลักษณะการวางแผนของโครงการว่าสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนหรือไม่ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้มีการสืบค้นหาความต้องการของประชาชนร่วมกับประชาชนหรือไม่ การฝึกอบรมนั้นได้มีการจัดแก่ผู้นำในชุมชนหรือไม่ และประการสุดท้ายการสร้างองค์กรประชาชนในชุมชนเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยให้ประชาชนมีโอกาสเข้ามาระบุปัญหา ความต้องการวางแผนกำหนดกิจกรรมและปฏิบัติงานตามแผนด้วยตนเอง ซึ่งผลของการกระทำในลักษณะที่กล่าวมานี้จะก่อให้เกิดความเป็นเจ้าของซึ่งจะนำมาซึ่งความร่วมมือร่วมใจของประชาชนดำเนินกิจกรรมที่กำหนดไว้

กรมวิชาการเกษตร (2540) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มและการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่ม อาจวัดจากระดับขั้นของการพัฒนากลุ่มว่ามีลักษณะเป็นกลุ่มสนใจ หมายถึง มีการรวมตัวพูดคุยถึงถึงปัญหา กลุ่มศึกษาเรียนรู้ทั้งใน และนอกชุมชน เพื่อแก้ปัญหา และกลุ่ม กิจกรรม หมายถึง มีการลงมือทำกิจกรรมร่วมกัน

กฎกติกา กลุ่มจะมีความเข้มแข็ง จะมีการกำหนดกฎกติกา ระเบียบ เพื่อควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่ม หรือองค์กรจะมีการออกกฎระเบียบ และกติกา เพื่อใช้บังคับกับสมาชิกกลุ่ม สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการออกกฎกติกา และสมาชิกควรปฏิบัติตามกฎระเบียบ และกติกาด้วยสมาชิก กลุ่มจะเข้มแข็งได้ ต้องคำนึงถึงสมาชิกทั้งในด้านจำนวน และคุณภาพในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเอาใจใส่ ความพร้อมเพรียงในการทำกิจกรรมร่วมกัน และรู้จักหน้าที่ และทำหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ การวัดในเรื่องนี้อาจวัดจากจำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ระดับการพูดคุยถึงปัญหา ระดับเสนอความคิด และระดับลงมือปฏิบัติ

กรรมการกลุ่ม กรรมการกลุ่มถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญในการช่วยให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง ดังนั้นตัวชี้วัดในเรื่องกรรมการกลุ่มที่สำคัญ เช่น ความรู้ความสามารถของกรรมการ

กลุ่ม ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบในการประชุม การติดตามงาน และการประเมินผลงาน เป็นต้น

กิจกรรม การดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มทำขึ้นเป็นตัวชี้วัดถึงความเข้มแข็งของกลุ่ม เช่น กิจกรรมด้านการพัฒนาอาชีพของสมาชิก กิจกรรมด้านการพัฒนาสังคม กิจกรรมด้านการรับความรู้จากเจ้าหน้าที่ และกิจกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

กองทุนของกลุ่ม ความสามารถในการระดมเงินทุนภายในชุมชนของตน นับเป็นเครื่องมือสะท้อนถึงศักยภาพ และความเข้มแข็งของกลุ่มได้เป็นอย่างดี ซึ่งตัวชี้วัดในประเด็นนี้ได้แก่ ขนาดของกองทุนที่ระดมจาก สมาชิก ประเภทของกองทุน เช่น กองทุนธนาคารข้าว ธนาคารวัว กลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กร หรือกลุ่มของตนเองโดยเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรหรือ กลุ่มมีความสำคัญในการช่วยพัฒนากลุ่ม สมาชิก รวมถึงท้องถิ่น และครอบครัวของประชาชน ซึ่งในการมีส่วนร่วมนั้น กลุ่มควรให้สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุก ๆ ขั้นตอนของกิจกรรมขององค์กรหรือกลุ่มเพื่อให้สมาชิก ได้ตระหนักว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรหรือกลุ่มนั้น ๆ และจะต้องมีหน้าที่รับผิดชอบที่จะต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกา กลุ่ม รวมถึงการร่วมรับผลประโยชน์ที่จะได้รับในการเข้ามาเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือองค์กรด้วย

นอกจากนี้ ศักดิ์ชัย เกียรติธนาสินทร์ (2546) ได้จำแนกปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของกลุ่ม ได้แก่

1. การมีอุดมการณ์ร่วมกัน หมายถึง การที่ชุมชนมีทัศนะต่อสังคม ต่อชุมชนร่วมกัน โดยอุดมการณ์เป็นสิ่งสำคัญที่จะชี้แนะทิศทางของการรวมกลุ่ม การกำหนดเป้าหมายระยะยาว จะทำให้อุดมการณ์ในการรวมตัวดีขึ้น
2. การมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน
3. การมีผลประโยชน์ร่วมกัน
4. คน เป็นองค์ประกอบสำคัญของกลุ่มหรือองค์กรชุมชน ได้แก่ ผู้นำ สมาชิก และชาวบ้านทั่วไป
5. การบริหารจัดการ เป็นตัวชี้วัดถึงความเข้มแข็งของกลุ่มหรือองค์กรชุมชน โดยอาศัยการจัดการที่มีประสิทธิภาพ คือ โครงสร้างบทบาทเจ้าหน้าที่ สถานที่ และอุปกรณ์ กฎ กติกา ข้อตกลงร่วมกัน การตัดสินใจร่วมกัน การสื่อสารระหว่างผู้นำและสมาชิกกลุ่มหรือองค์กร ตลอดจนการควบคุมตรวจสอบ
6. กิจกรรม คือ ความเคลื่อนไหวในการดำเนินงานของกลุ่มให้บรรลุตามวัตถุประสงค์
7. กองทุน คือ งบประมาณ ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการดำเนินงานของกลุ่ม

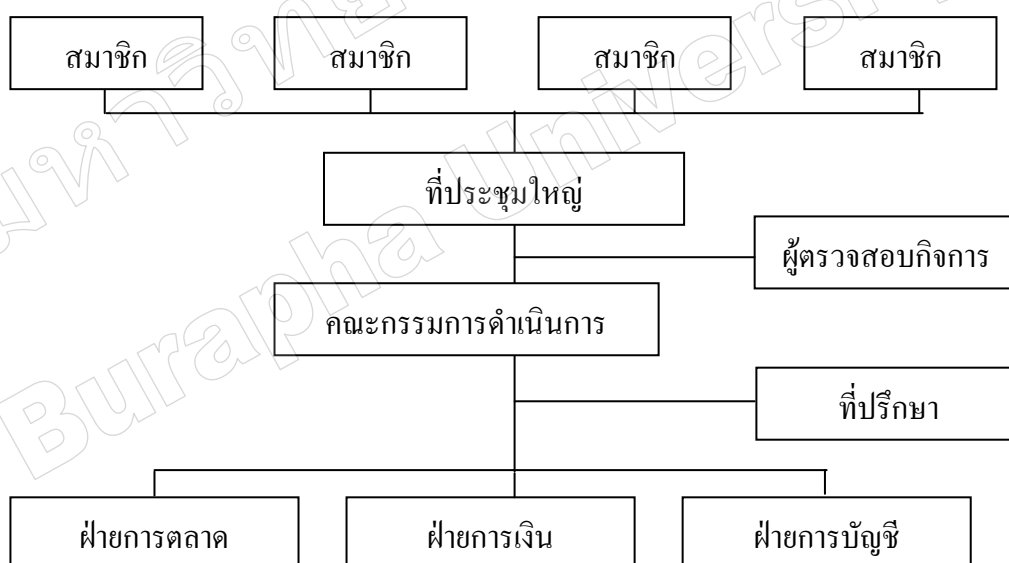
จากข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มและการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้น เพื่อให้งานวิจัยเป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้และเพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นและจัดความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

กลุ่มเกษตรกรทำสวนยางพาราท่าตะเกียบ

1. กิจการทั่วไป

กลุ่มเกษตรกรทำสวนยางพาราท่าตะเกียบ (การประชุมใหญ่สามัญ, 2545 หน้า 2-9) กลุ่มเกษตรกรทำสวนยางพาราท่าตะเกียบ จัดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2541 และเริ่มดำเนินธุรกิจเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2541 เมื่อแรกตั้ง มีสมาชิก 134 คน มีทุนดำเนินงาน 160,000 บาท กลุ่มเกษตรกรทำสวนยางพาราท่าตะเกียบ ดำเนินธุรกิจจนถึงปัจจุบันนับเป็นเวลา 12 ปี เมื่อสิ้นปี 2553 มีสมาชิกทั้งสิ้น 377 คน และมีทุนดำเนินงาน 5,687,968.78 บาท

1.1 โครงสร้างการบริหารของกลุ่มเกษตรกร



ภาพที่ 2 โครงสร้างการบริหารของกลุ่มเกษตรกร

1.2 สมาชิกภาพและกลุ่มสมาชิก

รวม ชาย หญิง

จำนวนสมาชิกต้นปี	328	226	102	คน
เพิ่มระหว่างปี	53	29	24	คน
ลดลงระหว่างปี	4	3	1	คน
จำนวนสมาชิกคงเหลือสิ้นปี	337	252	125	คน

2. ฐานะการเงินและการดำเนินงาน

ในรอบปีทางบัญชีสิ้นสุด ณ วันที่ 31 มีนาคม 2554 กลุ่มเกษตรกรทำสวนยางพารา ได้ดำเนินธุรกิจบริการสมาชิกในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ธุรกิจรวบรวมผลผลิต และธุรกิจผสมปุ๋ยเพื่อจำหน่าย โดยมีรายได้จากการดำเนินธุรกิจทั้งสิ้น 372,461,185.09 บาท มีรายจ่ายจากการดำเนินธุรกิจทั้งสิ้น 370,322,694.07 บาท มีกำไรจากการดำเนินธุรกิจ 2,138,491.02 บาท มีทุนดำเนินทั้งสิ้น 5,687,968.78 บาท ประกอบด้วย ทุนเรือนหุ้น ทุนสำรอง ทุนสะสมตามข้อบังคับ โดยมีฐานะการเงิน ณ สิ้นปี ดังนี้

สินทรัพย์

เงินสดและเงินฝากธนาคาร	4,269,422.56	บาท
------------------------	--------------	-----

ลูกหนี้	938,380.00	บาท
---------	------------	-----

สินทรัพย์อื่น	480,166.22	บาท
---------------	------------	-----

หนี้สิน

หนี้สินอื่น	938,816.31	บาท
-------------	------------	-----

ทุน

ทุนเรือนหุ้น	1,761,200.00	บาท
--------------	--------------	-----

ทุนสำรอง	780,130.07	บาท
----------	------------	-----

ทุนสะสมตามข้อบังคับ	938,740.01	บาท
---------------------	------------	-----

กำไรสุทธิ	1,269,082.39	บาท
-----------	--------------	-----

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบทุนดำเนินงาน รายได้ รายจ่าย และผลกำไร (ขาดทุน)

ที่	รายการ	ปีทางบัญชี		เพิ่ม/ (ลด)
		ปัจจุบัน ปี 2554	ปัจจุบัน ปี 2553	
1	ทุนเรือนหุ้น	1,761,200.00	799,200.00	962,000.00
2	ทุนสำรอง	780,130.07	682,422.82	97,707.25
3	ทุนสะสมตามข้อบังคับและอื่น ๆ	938,740.01	858,188.06	80,551.95
4	เงินกู้จากบุคคลภายนอก			
	หนี้สินยกมา	571,883.09	-	571,883.09
	กู้ระหว่างปี	11,430,000.00	6,721,883.09	4,708,116.91
	ชำระระหว่างปี	11,063,066.78	6,150,000.00	4,913,066.78
	คงเหลือสิ้นปี	938,816.31	571,833.09	366,933.22
5	รวมทุนดำเนินงาน	5,687,968.78	3,255,586.61	2,432,382.17
6	รายได้	372,475,683.59	203,451,770.06	169,023,913.53
7	รายจ่าย	371,206,601.20	203,107,877.96	1668,098,723.24
8	กำไร/ (ขาดทุน) สุทธิ	1,269,082.39	343,892.64	925,189.75

3. การให้บริการธุรกิจ

ในรอบปีที่ผ่านมา กลุ่ม ฯ ดำเนินธุรกิจให้บริการแก่สมาชิกในด้านต่าง ๆ โดยมีสมาชิกร่วมทำธุรกิจกับกลุ่ม ฯ ทั้งสิ้น จำนวน 327 ราย ดังนี้

3.1 ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่ายระหว่างปี กลุ่ม ฯ ได้จัดหาสินค้าประเภทต่าง ๆ มาจำหน่ายแก่สมาชิก ดังนี้

ตารางที่ 2 ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่ายระหว่างปี

ปี	ประเภทสินค้า				รวม
	ปุ๋ยหมักมูลโคนม	เคมีภัณฑ์เกษตร	สารอาหาร	ยาสมุนไพร	
ปีก่อน (บาท)	629,165.00	158,830.00	16,130.00	5,750.00	809,875.00
(ราย)	28	25	7	16	76
ปีนี้ (บาท)	952,020.00	281,155.00	19,840.00	250.00	1,253,265.00
(ราย)	19	79	4	1	103
เพิ่ม/ (ลด)					
(บาท)	322,855.00	122,325.00	3,710.00	5,500.00	443,390.00
(ราย)	9	54	3	15	27

3.2 ธุรกิจรวบรวม ระหว่างปีกลุ่มฯ ได้รวบรวมผลผลิตต่าง ๆ จากสมาชิก สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 3 ธุรกิจรวบรวม

รายการ	ประเภทสินค้า		รวม
	ยางพาราแผ่นดิบ	เศษยาง	
ปีก่อน (บาท)	195,570,929.19	4,768,484.86	200,339,414.05
(ราย)	119	45	164
ปีนี้ (บาท)	353,146,814.82	12,159,945.03	365,306,759.85
(ราย)	168	159	327
เพิ่ม/ (ลด) (บาท)	157,575,885.63	7,391,460.17	164,967,345.80
(ราย)	49	114	163

4. แผนการดำเนินงานเทียบกับผลการดำเนินงาน

ตารางที่ 4 แผนการดำเนินงานเทียบกับผลการดำเนินงาน

รายการ	แผนการดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน	สูง (ต่ำ) กว่าเป้าหมาย
ทุนเรือนหุ้น	500,000.00	1,761,200.00	1,261,200.00
การจัดหาสินค้า	800,000.00	1,253,265.00	453,265.00
มาจำหน่าย			
การรวบรวมผลิตผล	200,000,000.00	365,306,759.85	165,306,759.85
การซื้อเครื่องใช้	80,000.00	38,000.00	42,000.00
สำนักงาน			

5. การใช้ทุนสาธารณประโยชน์ ระหว่างปีกลุ่ม ฯ ได้จ่ายเงินจากทุนสาธารณประโยชน์
ดังนี้ เอื้ออาทรต่อชุมชนและสังคม

5.1 บริจาคการกุศลเพื่อประโยชน์สาธารณะ และการบำรุงศาสนา 14,500 บาท

6. ทุนสำรองและทุนสะสมต่าง ๆ

ตารางที่ 5 ทุนสำรองและทุนสะสมต่าง ๆ

รายการ	คงเหลือต้นปี	เพิ่มระหว่างปี	ลดลงระหว่างปี	คงเหลือสิ้นปี
1. ทุนสำรอง	682,422.82	97,707.25	-	780,130.07
2. ทุนสาธารณประโยชน์	133,862.08	17,194.63	14,500.00	136,445.71
3. ทุนสงเคราะห์	157,162.08	17,194.63	7,600.00	166,756.71
ครอบครัวสมาชิก				
4. ทุนเพื่อจัดให้มี	556,183.43	16,678.80	-	572,862.23
สำนักงาน				
5. ทุนเพื่อให้การศึกษา	10,980.47	51,583.86	-	62,564.36
อบรม				
รวมทั้งสิ้น	1,540,610.88	200,359.20	22,100.00	1,718,870.08

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อนเนก กุณาละสิริ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ต้นทุนการผลิตยางของสวนยางขนาดเล็ก” มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบค่าใช้จ่ายในการผลิตยางแผ่นดิบของเกษตรกร ตั้งแต่เริ่มปลูกสร้างสวนยาง การดูแลรักษา การกรีดยาง รวมถึงการเก็บน้ำยางและทำแผ่น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนการผลิตจะอยู่ที่ราคายางที่ได้รับในแต่ละวันเป็นหลัก เพราะส่วนหนึ่งของต้นทุนการผลิต คือ ค่าจ้างกรีดยาง จะแบ่งผลผลิตโดยคนกรีดยางจะได้รับร้อยละ 40 ของการผลิต ซึ่งถ้าราคายางมีการเปลี่ยนแปลง ต้นทุนก็จะแปรผันไปตามราคายางแผ่นดิบที่เปลี่ยนไป จากการนำข้อมูลค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของแต่ละภาคการผลิตยางมีการวิเคราะห์ผลที่ได้ คือ ต้นทุนการผลิตยางแผ่นดิบเฉลี่ยกิโลกรัมละ 29.05 บาท ณ ระดับราคายางท้องถิ่นเฉลี่ย (ต.ค. 45-ก.ย. 46) กิโลกรัมละ 35.58 บาท ผลผลิตตลอดอายุยาง 22 ปี ได้ผลผลิตยางแผ่นดิบเฉลี่ยปีละ 234 กิโลกรัมต่อไร่ โดยการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น ต้นทุนก่อนเปิดกรีดยาง (ปีที่ 1-6) เฉลี่ยกิโลกรัมละ 5.34 บาท หรือร้อยละ 18.38 ของต้นทุนทั้งหมด ต้นทุนการบำรุงรักษาช่วงยางในผลผลิต (ปีที่ 7-22) เฉลี่ยกิโลกรัมละ 3.38 บาท หรือ ร้อยละ 11.29 ของต้นทุนทั้งหมด ต้นทุนการกรีดยางเก็บน้ำยางและทำแผ่น (ปีที่ 7-22) เฉลี่ยกิโลกรัมละ 16.47 บาท หรือร้อยละ 56.70 ของ ต้นทุนทั้งหมด ส่วนค่าอุปกรณ์ทำยางแผ่นดิบ เฉลี่ยกิโลกรัมละ 1.44 บาท หรือร้อยละ 4.96 ของต้นทุนทั้งหมด และค่าที่ดิน เฉลี่ยกิโลกรัมละ 2.52 บาท หรือร้อยละ 8.67 ของ ต้นทุน ทั้งหมด ต้นทุนส่วนใหญ่จะอยู่ที่ค่าจ้างแรงงานกรีดยางเก็บน้ำยางและทำแผ่น ซึ่งเป็นต้นทุนที่ผันแปร ไปตามสภาวะราคายางแผ่นดิบตลาดท้องถิ่น ถ้าเกษตรกรกรีดยางด้วยแรงงานของครอบครัว ก็จะได้รับรายได้ส่วนนี้ไปด้วย ณ ระดับราคากิโลกรัมละ 35.58 บาท เกษตรกรจะคุ้มทุนในการปลูกสร้างสวนยาง ในปี ที่ 13 โดยรายได้จะสูงกว่าค่าใช้จ่าย ซึ่งการคิดต้นทุนต่อกิโลกรัมใช้มูลค่าปัจจุบัน (Net present Value) มาเป็นตัวปรับ และใช้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละ 5 ต่อปี ในส่วนของค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงินช่วงที่ยังไม่ให้ผลผลิต ปีที่ 1-6 ไร่ละ 10,629 บาท ค่าใช้จ่ายการบำรุงรักษาช่วงยางให้ผลผลิต ปีที่ 7-22 ไร่ละ 12,188 บาท ค่าใช้จ่ายการกรีดยางเก็บน้ำยางและทำแผ่น ไร่ละ 61,413 บาท ค่าใช้จ่ายอุปกรณ์ทำยางแผ่นดิบ ไร่ละ 5,303 บาท ค่าใช้จ่ายด้านที่ดิน ไร่ละ 61,413 บาท ค่าใช้จ่ายอุปกรณ์ทำยางแผ่นดิบ ไร่ละ 5,303 บาท ค่าใช้จ่ายด้านที่ดิน ไร่ละ 7,590 บาท ซึ่งค่าใช้จ่ายตลอดอายุยาง ปีที่ 1-22 ไร่ละ 97,123 บาท การคิดต้นทุนเป็นการประมาณการค่าใช้จ่าย และสามารถคาดการณ์สถานการณ์การผลิต และสามารถกำหนดปัจจัยการผลิตได้อย่างเหมาะสม ในการแข่งขันด้านการผลิตของประเทศต่อไป

สุคนธ์ ชูทิพย์ (2547) ได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างการบริหารจัดการที่ดีของกลุ่มอมมทรัพย์เพื่อการผลิต: กรณีกลุ่มอมมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสหพันธ์อ่างทอง หมู่ที่ 8 ตำบลหนองบัว อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาพบว่า

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสหพันธ์อ่างทอง เป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นพร้อมกับโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) ของกรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งมุ่งให้คนรู้จักช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นในด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้วยการประหยัดทรัพย์แล้วนำมาสะสมรวมกันทีละเล็กละน้อยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นทุนให้สมาชิกที่มีความจำเป็นกู้ยืมไปใช้ลงทุนประกอบอาชีพหรือเพื่อสวัสดิการของครอบครัว โดยเน้นการสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นในตัวคนและชุมชน โดยใช้เงินเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ให้สามารถพึ่งตนเองและสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ ปัญหาหรืออุปสรรค ในการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสหพันธ์อ่างทอง คือ 1) คณะกรรมการ ขาดความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ไม่สามารถทำงานแทนกันได้ ไม่ประชุม อย่างสม่ำเสมอ การจัดทำบัญชีและทะเบียนต่าง ๆ ไม่ถูกต้องเป็นปัจจุบัน ไม่คิดตามการใช้เงินกู้ของสมาชิก การพิจารณาอนุมัติเงินกู้ไม่เป็นไปตามขั้นตอน 2) สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการร่างและปรับปรุงระเบียบข้อตกลง ไม่ค่อยเข้าร่วมประชุมและร่วมในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ไม่นำเงินกู้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ ขาดการรวมกลุ่มช่วยเหลือกันด้านอาชีพ ไม่รับผิดชอบเก็บรักษาสมุดสัจจะสะสมของตนเอง 3) การบริหารจัดการ ไม่มีการยกย่องชมเชยสมาชิกที่ประสบผลสำเร็จ ไม่จัดสวัสดิการแก่สมาชิกและผู้ด้อยโอกาส ไม่ชี้แจงสถานะทางการเงินและประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน ไม่กำหนดเป้าหมายและแผนปฏิบัติการ ไม่กำหนดค่าใช้จ่ายประจำปี ไม่กำหนดปฏิทิน การปฏิบัติงานของกลุ่มให้เหมาะสม นอกจากนี้สมาชิกยังมีความต้องการให้มีที่ทำการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตถาวร และจัดตั้งกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ขึ้นด้วย แนวทางและวิธีการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสหพันธ์อ่างทอง คือ ปรับปรุงระเบียบให้ชัดเจนและปฏิบัติได้จริง ให้ความรู้แก่คณะกรรมการเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบจัดประชุมคณะกรรมการเป็นประจำทุกเดือน ประชุมชี้แจงสมาชิกเกี่ยวกับการส่งเงินสัจจะ การเขียนคำขอกู้เงิน การส่งใช้คืนเงินกู้ และการนำเงินกู้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ ยกย่องสมาชิกที่ประสบความสำเร็จในการนำเงินกู้ ไปประกอบอาชีพ จัดสวัสดิการแก่ผู้ด้อยโอกาส และสนับสนุนกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ชี้แจงสถานะทางการเงินและจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ ในแหล่งชุมชน สร้างที่ทำการกลุ่มถาวร ให้ความรู้การจัดทำระบบบัญชีและทะเบียนต่าง ๆ

กษมา ณัฐประเสริฐ (2548) ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในจังหวัดนครปฐมต่อบทบาทผู้นำกลุ่มหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ต่อบทบาทผู้นำกลุ่มหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกกลุ่มหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดนครปฐม จำนวน 288 คน โดยใช้

แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความผันแปร และการวิเคราะห์การจำแนกหมู่ ทั้งนี้กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ .05 ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดนครปฐม ตอบทบทวนผู้นำกลุ่มหนึ่งผลิตภัณฑ์ในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน อยู่ในระดับมากโดยปัจจัยด้านระยะเวลาการเป็นสมาชิก ขนาดกลุ่มและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน มีความสัมพันธ์กับ ความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ส่วนปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของสมาชิก

จิราภรณ์ สุนทรพงษ์ภัทร (2548) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต: กรณีศึกษาบ้านขอนแก่น จังหวัดปราจีนบุรี ศึกษาความเห็นของคณะกรรมการบริหาร และสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวนทั้งสิ้น 38 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จและศึกษาสภาพการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านขอนแก่น ข้างต้นได้แก่ อำเภอมือง จังหวัดปราจีนบุรี คือ ด้านคุณลักษณะผู้นำเพราะผู้นำมีแนวคิดที่ต้องการให้คนในชุมชนที่ขาดโอกาส ขาดแคลนทุนทรัพย์ในการประกอบอาชีพ ได้มีเงินทุนเป็นของตนเอง โดยการเก็บออมเป็นสัจจะสะสมทรัพย์เป็นประจำทุกเดือนและเมื่อต้องการเงินทุนก็สามารถขอกู้เงินจากกลุ่มเพื่อนำไปเป็นทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ ปัจจัยที่สำคัญรองลงมาได้แก่ การบริหารจัดการที่ดี ด้วยการใช้กระบวนการในการบริหารจัดการแบบการมีส่วนร่วม การทำงานอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีการวางแผน จัดประชุมตามวาระ โดยเน้นให้สมาชิกให้ความสำคัญในกิจกรรมทุกประเภทของกลุ่ม โดยเฉพาะการให้ความร่วมมือเข้าร่วมประชุมและเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมวางแผนร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมตัดสินใจโดยใช้เวทีประชาคมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้ข้อเสนอแนะ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและจัดทำรายงานไว้เป็นหลักฐานทุกครั้ง ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่สำคัญเป็นอันดับแรกคือ ด้านคุณลักษณะผู้นำซึ่งเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ น่าเชื่อถือ บริหารจัดการโดยเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วม ทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จนเกิดองค์การแห่งการเรียนรู้ และขยายเครือข่ายไปยังกลุ่มออมทรัพย์อื่น ๆ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง

ชญาดา สิงห์ปี (2548) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์บางซื่อพัฒนา กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างได้แก่คณะกรรมการและสมาชิกเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์จำนวน 312 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาการดำเนินงาน ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์

บางชื่อพัฒนากรุงเทพมหานคร ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์บางชื่อพัฒนากรุงเทพมหานครอยู่ในระดับดี สมาชิกและคณะกรรมการเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์มีความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารจัดการเครือข่าย มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เครือข่ายจัดขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกอยู่ในระดับดีมาก ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ ปัญหาที่สำคัญในการดำเนินงานคือการจัดการกิจกรรมของเครือข่ายไม่สามารถตอบสนองความต้องการด้านอาชีพของสมาชิกและเงินทุนหมุนเวียนไม่เพียงพอให้สมาชิกกู้ยืม ส่วนข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ คือควรส่งเสริมกิจกรรมออมทรัพย์ควบคู่กับการพัฒนาอาชีพเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกโดยรวม

ปนัดดา สุขเกษม (2548) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะการประกอบอาชีพของกลุ่มอาชีพ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา และ 2) ศึกษาลักษณะกลุ่มอาชีพที่ประสบความสำเร็จในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มตัวอย่างได้จากกลุ่มอาชีพในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยศึกษาเฉพาะสมาชิกกลุ่มละ 4 คน ในทุกกลุ่ม รวมทั้งหมดได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มอาชีพ 42 กลุ่ม มีตัวแทนกลุ่ม 168 คน ซึ่งได้จากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไป ลักษณะการประกอบอาชีพของกลุ่มอาชีพ ลักษณะกลุ่มอาชีพที่ประสบความสำเร็จและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ คือ ส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมด้านอาชีพจากภายในและภายนอกแก่สมาชิกเพื่อนำไปประกอบอาชีพ มีการพัฒนาคุณภาพสินค้าให้ตรงกับความต้องการของตลาด และการเป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น มีงานทำ ลดปัญหาการว่างงานได้ ทั้งนี้การรวมกลุ่มอาชีพทำให้สมาชิกส่วนใหญ่มีอาชีพที่มั่นคง และพัฒนาให้กลายเป็นอาชีพหลักได้ ลักษณะการประกอบอาชีพของกลุ่มอาชีพมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ ส่วนสถานที่ตั้งทำการกลุ่มและการขอรับเงินทุนประกอบอาชีพจากหน่วยงานอื่นไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ ปัจจัยภายใน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์การจัดตั้งและหลักการดำเนินงานกลุ่ม ลักษณะผู้นำกลุ่ม การบริหารงานกลุ่มและการมีส่วนร่วม ของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่มมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ ปัจจัย

ภายนอกได้แก่การได้รับการสนับสนุนกับเจ้าหน้าที่รัฐและภาคเอกชน การได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ

ประยูทธ สังขรัตน์ (2549) ได้ศึกษาการจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในภาคเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบการบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในภาคเหนือ การศึกษาครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างจำนวน 400 กลุ่ม ในจังหวัดพิษณุโลก เชียงใหม่ และพะเยาจากการศึกษาพบว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นขนาดเล็กมีการให้กู้ยืมเงินแก่สมาชิก แต่ไม่มีการกู้ยืมเงินจากแหล่งอื่น โดยส่วนใหญ่มีสมาชิกไม่เกิน 200 คน และมีเงินสะสมรวมไม่เกินกลุ่มละ 1.0 ล้านบาท กำหนดวงเงินให้กู้แก่สมาชิกไม่เกินรายละ 20,000 บาท ระยะเวลาชำระคืนไม่เกิน 1 ปี อัตราดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ 28 ต่อปี ไม่มีการรวมเป็นกลุ่มเครือข่ายกับกลุ่มออมทรัพย์อื่น มีการทำธุรกรรมการดำเนินงาน และมีการจ่ายเงินปันผลคืนแก่สมาชิก ผลการศึกษาในด้านการจัดการ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีการจัดโครงสร้างองค์กรในรูปแบบการทำงาน โดยคณะกรรมการมีการแบ่งแยกหน้าที่กันอย่างชัดเจนส่วนใหญ่ไม่มีแผนการดำเนินงาน ไม่มีการจัดทำงบการเงิน แต่มีการจัดทำบัญชีการเงินและสมุดทะเบียน ในรูปแบบของตนเอง มีการควบคุมการดำเนินงานในเรื่องการนำเงินสดฝากธนาคาร และมีการตรวจสอบบัญชี แต่ส่วนใหญ่ตรวจสอบโดยกรรมการ และสมาชิกของกลุ่ม โดยทั่วไปคณะกรรมการจะมีระหว่าง 6-15 คน ในด้านการจัดบุคคลเข้าทำงาน พบว่า กรรมการที่มีบทบาทมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ประธานกรรมการ เภรัญญิก และเลขานุการ ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเกษตรกร มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาและหรือชั้นมัธยมศึกษา และไม่ค่อยได้รับการพัฒนาหรือได้รับข้อมูลข่าวสารจากภายนอกสำหรับปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืน หรือความสำเร็จของกลุ่มได้แก่ ปัจจัยด้านคณะกรรมการ รองลงมาได้แก่ ปัจจัยการมีสถานะของสมาชิก ปัจจัยผลการดำเนินงานของกลุ่ม ปัจจัยจำนวนสมาชิก ปัจจัยประธานกลุ่มออมทรัพย์ ปัจจัยสภาพคล่องทางการเงิน ปัจจัยกลุ่มทำงานที่มีประสิทธิผล และปัจจัยความหลากหลายกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์ปัญหาที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้แก่ ปัญหาด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน รองลงมา ได้แก่ ปัญหาการบริหารงานภายในกลุ่มคณะกรรมการ ปัญหาด้านวินัยทางการเงินของสมาชิกในกลุ่ม ปัญหาด้านการเพิ่มจำนวนสมาชิก และปัญหาด้านความสามารถในการระดมเงินทุนและเงินสะสม แต่ยังคงอยู่ในระดับน้อยสำหรับความต้องการให้ทางารช่วยเหลือ ได้แก่ ต้องการมีหน่วยงานภาครัฐเข้าไปกำกับดูแลโดยเฉพาะ รองลงมาได้แก่ ต้องการพัฒนาเป็นสถาบันการเงินชุมชน ต้องการมีกฎหมายเฉพาะ มารองรับเช่นเดียวกับสถาบันการเงินอื่น ๆ เช่น ธนาคารพาณิชย์ และต้องการเป็นนิติบุคคล

ชาติ ภิญโญ (2538 อ้างถึงใน ศรีสวัสดิ์ ทรัพย์ทอง, 2550, หน้า 12) ได้ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาปาดอง จังหวัดเชียงใหม่ ได้กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นเรื่องเฉพาะบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งภายใต้ขอบเขตประสบการณ์ ซึ่งอาจแตกต่างกันหรือคล้ายคลึงกันก็ได้และผลของการศึกษาพบว่าความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของ ธ.ก.ส. โดยภาพรวมแล้วเกษตรกรมีความคิดเห็นที่ดีต่อโครงการ ฯ เช่น ประเด็นความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามโครงการ เกษตรกรมีอยู่ในระดับสูง ทางด้านการประชาสัมพันธ์ก็เห็นว่าดีแล้ว และในด้านวิธีการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ เกษตรกรก็เห็นว่าได้ปฏิบัติหน้าที่ดีแล้ว

ธีระชน สุขประเสริฐ (2550) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กรณีศึกษากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในเขตเทศบาลตำบลลานกระบือ อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร ได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 239 คน ได้แก่สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในเขตเทศบาลตำบลลานกระบือ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในเขตเทศบาลตำบลลานกระบือ อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร และศึกษา แนวแก้ไขปัญหากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในเขตเทศบาลตำบลลานกระบือ อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร และศึกษา แนวแก้ไขปัญหากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในเขตเทศบาลตำบลลานกระบือ อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร จากการที่ศึกษาพบว่า ในภาพรวมปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในเขตเทศบาลตำบลลานกระบือ อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านการบริหารเงินทุนและทรัพยากรมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมาก และด้านการพัฒนาขีดความสามารถขององค์กรมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตได้แบ่งหมวดหมู่เป็น 3 ด้าน คือ ด้านคณะกรรมการกลุ่ม ควรให้มีการประชุมคณะกรรมการเป็นประจำ จัดหลักสูตรอบรมเพิ่มความรู้และประชาสัมพันธ์การดำเนินงานอย่างเปิดเผย โปร่งใส ด้านสมาชิก ควรมีการรวมกลุ่มนำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพและนำเงินที่กำไรไปลงทุนตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ควรเข้าร่วมประชุมกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ ตรวจสอบการจัดทำเอกสารการจัดทำบัญชีของกลุ่ม และส่งเสริมให้กลุ่มมีกิจกรรมเครือข่าย

พรพุดตยพรรณจ ฆมอม (2550) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลการดำเนินงานโรงสีชุมชนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านนาทุ่ง ตำบลฝักไหม อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ ศึกษาจากกลุ่มประชากรสมาชิกกลุ่มโรงสีชุมชนบ้านนาทุ่ง จำนวน 42 คน โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะพื้นฐานของสมาชิก ลักษณะผู้นำลักษณะสมาชิก การบริหารจัดการกลุ่ม ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิก

เกี่ยวกับผลการดำเนินงาน ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะพื้นฐาน ลักษณะผู้นำลักษณะสมาชิก การบริหารจัดการกลุ่มกับความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับผลการดำเนินงาน รวมถึงปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการดำเนินงาน โรงสีชุมชน ผลการศึกษาพบว่า เหตุผลของการเป็นสมาชิกมากที่สุดคือความพึงพอใจในสวัสดิการที่ได้รับ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานโรงสีชุมชน ในด้านลักษณะของผู้นำคือความซื่อสัตย์ของผู้นำ ความสามารถในการกระตุ้นให้สมาชิกเกิดการยอมรับเป้าหมายของกลุ่มด้านลักษณะสมาชิกคือความเข้าใจวัตถุประสงค์กลุ่ม ด้านการบริการจัดการคือ การกำหนดรูปแบบภารกิจกลุ่ม และการจัดสรรเงิน ความคิดเห็นของสมาชิกต่อผลการดำเนินงานคือ การปลูกข้าวปลอดสารเคมีส่งผลให้ผู้ปลูกรู้จักดูแลสุขภาพ และทำสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความซื่อสัตย์ของผู้นำความสามารถในการกระตุ้นให้สมาชิกเกิดการยอมรับเป้าหมายของกลุ่ม ซื่อสัตย์ของสมาชิก คุณสมบัติของสมาชิก ความเข้าใจวัตถุประสงค์ของกลุ่ม การประเมินผลงานของกลุ่ม การกำหนดรูปแบบของภารกิจ การจัดสรรเงิน ความเหมาะสมของบุคคลกับตำแหน่งหน้าที่ การใช้ข้อมูลข่าวสาร และการจัดสรรผลประโยชน์ มีความสัมพันธ์ต่อผลการดำเนินงานกลุ่ม ปัญหาที่พบคือขาดการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการตัดสินใจและแก้ปัญหา มีจำนวนคนไม่เพียงพอกับงาน ระบบบริหารการเงินยังบกพร่อง และเครื่องมืออุปกรณ์ขนาดประสิทธิภาพ